

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Soru Cevap

Petrol Fiyatlarındaki Sert Düşüş!

Soru:

Petrol fiyatlarındaki düşüş devam ediyor. Şu an itibariyle 40 doların altına bile düştü. OPEC ülkeleri arasında en büyük üretici konumunda olan Suudi Arabistan, fiyatları stabilize etmek için üretim kısıntısına gitmedi. 4 Aralık 2015 tarihli OPEC toplantısında bu açıkça görüldü. Ayrıca Amerika da düşük fiyatlar ile mücadele etmek yerine üretim artışına gitti... Petrol fiyatlarındaki bu düşüşün nedeni nedir? Allah Subhânehu ve Teâlâ mükâfatınızı artırsın.

Cevap:

Portrenin netleşmesi açısından siyasi olaylar, farklı ve değişken efektlerle eş zamanlı olarak geçen yılki petrol fiyatlarına yeniden bir göz atmak gerekir. Ancak o zaman petrol fiyatlarındaki bu yakın aralıklarla düşüş ve artışın nedenlerini öğrenebiliriz:

1- Kral Abdullah bin Abdül Aziz saltanatı döneminde ve ölümünden kısa bir süre önce petrol fiyatları sert bir şekilde düşmüştür. Bunun İngiltere'nin bir girişimi olduğu görülmüştür. İngiltere, ajanı Abdullah bin Abdül Aziz aracılığıyla Amerika'nın kaya gazı üretimine ilişkin çıkarlarına darbe vurmak istedi. Nitekim bu 7.1.2015 tarihli soru-cevapta geçti. Petrol fiyatları, Abdullah bin Abdül Aziz'in ölümünün ardından ve onun yerine 23 Ocak 2015'de Amerikan ajanı Selman bin Abdül Aziz tahta geçtikten sonra da düşmeye devam etti. Suudi Petrol Bakanı, Suudi Arabistan'ın petrol politikasının değişmeyeceğini söylese de, aslında petrol fiyatları, kral Selman'ın tahta geçişiyle yavaş yavaş yükselmeye başladı. Mayıs ayında 60 dolar sınırına dayandı. Nitekim 7.1.2015 tarihli soru cevapta da belirtildiği gibi bu beklenen bir şeydi. Soru cevapta şöyle geçmişti:

"C- Buna göre Amerika ile Suudi Arabistan arasındaki gerginlik azalacak. Bu, sürekli düşen petrol fiyatlarına bir ölçüde etkileyebilir. Çünkü önceki kral ve perde gerisinden İngilizler, petrol fiyatlarını düşürerek Amerika'nın kaya gazından istifade etmesini istemiyordu."

2- Petrol fiyatları, Haziran ayı sonunda yavaş yavaş düşmeye başladı. Hatta Ağustos ayının ortalarına gelindiğinde neredeyse 40 dolara kadar düşmüştü. Bu düşüş ile eş zamanlı olarak İran ile nükleer anlaşmaya varıldı. Öyle görünüyor ki Amerika, görüşmeler sırasında petrol fiyatlarını düşürerek İranlı ajanlarına yardımcı olmak istedi. Ki anlaşma için gerekli tavizleri koparabilsinler. Çünkü petrol fiyatlarındaki düşüş, İran ekonomisi için ciddi risk teşkil etmektedir. Bu da ekonomik sıkıntı altında inim inim inleyen İran halkına bu tavizler için bir gerekçe sunmak anlamına gelir. Sonra petrol fiyatları, Eylül sonuna doğru biraz yükselmeye başladı. Neredeyse 50 dolar bandına dayandı.

3- Ekim ayının başlangıcıyla birlikte petrol fiyatları yine hızla düşmeye başladı. 18 Aralık 2015 tarihi itibariyle 34 dolara kadar düştü. Petrol fiyatlarındaki bu keskin düşüşün nedenleri öncekinden farklıdır. Bunun izahatı şöyledir:

Amerika, 2008 yılında finansal krize girince, alev topuna dönen mali krizden kurtulmak için o tarihten itibaren niceliksel gevşeme politikasına gitti. Dolayısıyla mali sistemi kurtarmak için piyasaya çok büyük miktarlarda dolar pompalamaya başladı ve dolar zayıfladı. Belli bir süre bu politika izlendi. Ama geçen yılın ortasından itibaren Amerika, izlenen kantitatif hafifletilmesi [niceliksel gevşeme] politikasına etki eden farklı bir nedenin ortaya çıktığını gördü. Bu neden ise şudur:

-Bu politikadan dünya devletleri özellikle Çin büyük zarar gördü. Zira doların düşüşüyle birlikte Çin'in büyük miktarlardaki dolar rezervi erimişti... Bu nedenle dolardan vazgeçme ve yeni bir mali sistem formüle etme çağrıları yükselmeye başladı. Fransız Maliye Bakanı Michel Saban, bu çağrının Avrupa'da güçlü bir şekilde bayraktarlığını yapıyordu. 6 Temmuz 2014 tarihli Financial Times gazetesinin şu başlık altında verdiği bir habere göre *"Fransa doların hâkimiyetine meydan okuyor: [France hits out at dollar dominance]"*

Bakan Saban yaptığı açıklamada "Biz Avrupalılar bile aramızda dolarla alışveriş yapıyoruz. Örneğin uçak sattığımızda dolarla satıyoruz. Bu gerekli mi? Ben buna inanmıyorum. Yeniden bir ayarın mümkün ve

gerekli olduğunu düşünüyorum. Sadece Avro ile ilgili olarak değil, aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerin para birimleri ile ilgili olarak da. Bu devletler dünya ticaretinin çok çok fazlasını temsil ediyorlar..." dedi. Bakan, gazeteye Pazartesi günü avro bölgesi Maliye Bakanları ile Brüksel'de buluştuklarında doların alternatifine ihtiyaç olduğunu gündeme getireceğini söyledi. Bu konuda ne gibi pratik adımlar atılacağı konusunda fazla detay vermeyi reddetti." Çin de Avrupa'yı takip etti. Xinhua haber ajansına verdiği bir röportaj sırasında Rusya'nın borç veren en büyük ikinci bankası olan "VTP" bankasının Yönetim Kurulu Başkanı Kostin, "Küresel finansal sistem, Amerikan dolarının hâkimiyetine daha fazla bağımlı olamaz. Tek bir para birimine olan bağımlılığı azaltmak için çok yönlü bir mekanizmaya ihtiyaç var. Çin dünyanın ikinci büyük ekonomisine sahip olması itibariyle yeni bir sistem kurmak için bazı devletler ile işbirliği yapabilir dedi. Rusya, uluslararası finansal sahnenin önderliğini yapması için Çin'i destekleyecektir diye de ekledi." [10.11.2014 <http://arabic.people.com.cn>]

Bu bile Amerika'nın doların fiyatını düşürme politikasını terk edeceğine dair yeterli bir nedendir. Ancak Amerika, küstahça aynı politikayı yani doları fiyatını düşürme politikasını izlemeye devam etti. Bu yüzden petrol fiyatlarını yükseltmek istedi. Çünkü bilindiği gibi dolar düşerse, petrol fiyatları artar. Sonra da henüz varlığı tam silinmeyen finansal krizin etkilerini ortadan kaldırmaya devam eder. Aynı zamanda da petrol fiyatları artar. Petrol fiyatlarının yükselmesiyle de kaya gazı üretimi anlamlı hale gelir. Bu nedenle Kerry, 11 Eylül 2014'de Suudi Arabistan'ı ziyaret etmiş ve Kral Abdullah ile yaptığı toplantıda petrol fiyatlarının artması için üretimin düşürülmesini gündeme getirmişti. Nitekim biz bunu 7.1.2015 tarihli soru cevapta açıklamıştık.

Ancak Amerika, bu yılın son aylarına doğru dolardan kaçış trendinin pratik olarak uygulanmaya başlandığını gördü. Çünkü rezerv ve altın satışında dolardan vazgeçmişti. Çin, sahip olduğu dolarları altınla değiştirdi. Zira Çin, yaklaşık dört trilyon dolar fazlalığa sahiptir. "Çin Merkez Bankası, rezervleri arasına aylık 14 ile 19 ton arasında altın ekliyor." [1.12.2015 Reuters] Bazı Rus gazetelerinin aktardığı gayri resmi bilgilere göre Çin Merkez Bankası, altın rezervlerini artırmak için çalışıyor. Önümüzdeki günlerde 10.000 ton altına ulaştığında, bu durumda 8.000 ton ile ilk sırada gelen ABD'yi geçecektir. Çin, şu an yaklaşık 1700 ton altın rezervine sahiptir. Keza Rusya da altın alıyor. 2015 yılının ikinci yarısında 67 ton altın satın almasının ardından şu an Rusya'nın 1275 ton altını var. Bu, dolar için alarm zilleri çalıyor demektir. Kuşkusuz bu, Amerika için büyük bir tehlike teşkil eder. Çünkü dolar, Amerika'nın dünya üzerindeki egemenliğinin en önemli sacayaklarından biridir. Amerika, petrol fiyatlarının ve mali düzenlemelerin dolara bağımlı kalmasını istiyor. Zira dolara sahip olan, petrol fiyatları ve küresel ticaret üzerinde son derece etkili olacaktır.

4- Böylece Amerika, doların artmasına yani petrol fiyatlarının düşüşüne yol açacak bir eylem planı benimsedi. Bu yönde çeşitli adımlar attı:

A- Tüm elverişli yolları kullanarak petrol üretimini artırma politikası benimsemek. Bu yollardan bazıları şunlardır:

* Amerika ve Kanada, 2005 yılındaki günlük 10,3 milyon varil petrol üretimini bu yıl itibariyle günlük 18 milyon varile yükseltti.

* OPEC içindeki Amerikan ajanları özellikle Suudi Arabistan, İran ve Irak petrol üretimi artırdı:

- El-Cezire'nin 10 Ekim 2015'de yayınladığı bir rapora göre Suudi Arabistan, "Petrol ihracat eden ülkeler örgütü OPEC'e geçen Eylül ayında petrol üretimini günde 100 bin varil artırdığını bildirdi." 14 Aralık 2015 tarihli el-Arab el-Cedid gazetesine göre bu yıl itibariyle Suudi Arabistan'ın günlük petrol üretimi 10,1 milyon varile ulaşıyor.

- Reuters'in Pazartesi günü petrol ihraç eden ülkeler örgütü OPEC'e üye devletlerin petrol yükleme programını iyi bilen bu sahadaki bir kaynaktan aktardığına göre, "İran, bu ay günlük 1.26 milyon varil ham petrol ihraç etme yönünde ilerliyor. Prensipite bu, sadece iki ay öncesinin seviyelerinden neredeyse dörtte üç oranında daha yüksek bir rakamdır." [14.12. 2015 el-Arab el-Cedid] Bazı uzmanlar, İran'ın bunun da ötesinde ihraç edebileceğini öngörüyor:

"Ekonomik yaptırımların kalkması ve İran'ın petrol ihraç etmesine izin verilmesi durumunda -İran'ın petrol üretimi şu an günlük 3,7 milyon varil sınırlarındadır. İhracatı da yaklaşık günlük 1,7 milyon varile ulaşıyor- küresel arz fazlası oluşacaktır. Zira 2015 yılı sonu itibariyle İran'ın günde yaklaşık 600 bin varil

üretim fazlası var. Unutmamak gerekir ki küresel arz fazlası günde 1,5-2 milyon varil arasında değişiyor."
[9.12.2015 newsabah.com]

Irak'a gelince, Petrol Üretim Bakanlığı Müsteşarı Fayad Hassan Nime'ye göre, "Rumeyla petrol sahasının günlük petrol üretimi yaklaşık 1 milyon 350 bin varile ulaşıyor. Bakanlık, üretimin günlük 2 milyon 100 bin varile ulaşması yönünde çalışmalar yapıyor. Şu anda üretim, Irak petrol üretiminin yüzde 40'ını oluşturuyor... Reuters'in tüccarlardan bildirdiğine göre Irak, artış göstererek Eylül ayında Basra ham petrolünün günlük 3.017 milyon varilini ihracata ayırdı. Bir önceki ay ise bu günlük 2.52 milyon varildi. [15.8.2015 newsabah.com]

* ABD, ham petrol ihraç yasağını kaldırdı. "ABD Temsilciler Meclisi, 40 yıldır uygulanan ham petrol ihraç yasağını kaldırmak için yeni bir adım attı... ABD Başkanı Barack Obama, Cuma günü yasa tasarısını onayladı." [19.12.2015 BBC] Amerika, dolar fiyatlarındaki artış ve petrol fiyatlarındaki düşüş politikası karşısında duran kaya gazı konusuna bir çözüm getirdi. Bir dizi yatırım şirketi bu sektörden ayrıldı. Çıkarım maliyeti petrol fiyatlarının çok üstünde olan çok sayıda kuyu üretimini durdurdu. Geride düşük fiyatlara dayanabilecek ve bilimsel yöntemler kullanarak teknolojik kapasitesiyle üretim maliyetini düşürebilecek sonra üretim kapasitesini iki katına çıkaracak şirketler hayatta kaldı. Nihayet Amerika'nın kaya gazı üretimi, kabul edilebilir sınırlar içinde tutuldu. Yasağın kaldırılmasının ardından bunun ihracat üzerinde önemli bir etkisi oldu. Market Realist sitesine göre Amerikan Enerji Ajansı'nın yayınladığı bir raporda, "Geçen hafta 11 Aralık itibarıyla ABD'nin ham petrol üretimi neredeyse sabit kalmıştır." Bu ay ise günlük 9,17 milyon varile ulaşımıştır. Bunun nedeni, kaya gazı üretim maliyeti düşmüştür. Verimsiz kuyuların kapatılmasıyla birlikte üretime devam eden kuyuların üretim kapasitesi artmıştır. Citigroup emtia stratejisti Eric Lee, "Eyalet Maden Kaynakları Departmanı'nın yayınladığı bir rapora göre Kuzey Dakota'nın Bakken bölgesinin bazı illerinde maliyetin 20 dolara kadar düştüğünü söyledi. Dunn ilçesinde 24 dolar düzeyinde olan petrol üretimi bile hâlâ karlıdır. Geçen Ekim ayı 29 dolardan düşmüştür." [20.8.2015 Tom DiChristopher CNBC]

Böylece Amerika ve ajanları, aşırı fazla üretim artışına katkıda bulundular. Bazı raporlarda da belirtildiği gibi "Şu an piyasalarda petrol fazlalığı var. Bunun 4-5 milyon varil civarında olduğu tahmin ediliyor" [15.12.2015 Alfa beta sitesi] Buna ek olarak talebin ana kalemini oluşturan küresel petrol tüketimi, önemli ölçüde düşüş göstermiştir. IMF'nin tahminlerine göre, dünya GSYİH büyüme, %3,4'den %3,3'e düşecektir. Avrupa ve Japonya ekonomileri yavaşlıyor. Gelişmekte olan ekonomilerde, özellikle dünyanın ikinci büyük petrol tüketicisi olan Çin ekonomisi küçülüyor. Yuan'ın devalüasyona uğraması nedeniyle Çin mali piyasalarında karışıklık hâkim. Bunun sonucu olarak reel piyasalarda Çin'de petrol talebine yönelik bir düşüşün olduğu ifade ediliyor. Böylece talepteki daralmaya eş zamanlı olarak büyük oranlarda petrol fazlalığı söz konusu. Tüm bunlar, petrol fiyatlarında keskin düşüşe yol açmıştır. Bu da doların yükselmesine neden olmuştur.

B- Sonra burada bir diğer husus daha vardır ki o da FED tarafından yapılan faiz artışıdır. Amerika'nın ekonomik verileri, ABD ekonomisinin gerçek yüzünü yansıtmaya da 16 Aralık 2015'de FED'den yapılan açıklamada politika faiz oranı 0.25 puan yükseltilmiştir. Financial Times gazetesine göre FED Başkanı Janet Yellen, 3 Aralık 2015'te yaptığı açıklamada, "Güçlü dolar, kademeli olarak faiz artışı anlamına gelecektir" diye konuştu. Bilindiği gibi Amerika'da politika faizi, 2008 yılında patlak veren küresel mali kriz nedeniyle neredeyse sıfır puan düzeyine düşürülmüştü. Tam olarak belirtmek gerekirse %0,25 puan seviyesindeydi. Kapitalist ekonomiye göre eğer faiz oranları, düşük seviyelerde olursa, bu krizin devam ettiğini, ekonominin iyileşmediğini, durgunluk olduğunu, alım satım piyasasının, yatırım ve işgücünün daraldığını gösterir. Çünkü kapitalistler, faizden nemalanırlar. Faiz artışıyla birlikte bankaların ve şirketlerin kârı artar. İnsanlar, yatırım için yani kâr elde etmek için paralarını bankalara yatırır. Böylece ABD ekonomisinin büyük ölçüde küresel mali krizin etkilerinden kurtulduğu algısı oluşur.

Faiz oranının yükseltilmesinin hemen ardından petrol fiyatları yüzde 3 oranında düşmüştür. Faiz artışı, ABD ekonomisine olan güveni artırır ve küresel siyaset üzerindeki etkisini artırmak için finansal krizin üstesinden geldiği izlenimini verir. FED'in faiz artışının hemen ardından Wall Street'te hisse senedi fiyatları %1.28 oranında artarken Standart & Poors 1,45 ve NASDAQ endeksi de %1,52 oranında artmıştır...

5- Böylece Amerika'ya göre dolar fiyatının artışı ve faiz oranını yükseltmek için uygun koşullar oluşmuş oldu. Şunu unutmamak lazım ki faiz oranlarını yükseltmek, doların kıymetlenmesi nedeniyle altını elde tutma maliyetini de artırır. Dolayısıyla altın fiyatlarının düşmesine yol açar. Bu da dolar yerine altın rezervine dayanmak isteyen ülkelere zarar verir. Amerika, hem işlem yapılan küresel para birimi olarak hem de ülkelerin altın yerine nakit rezervi olarak doları korumak istiyor. Altınla işlem yapılmasını kârsız ve altın rezervini de işe yaramaz hale getiriyor. Amerika, ne altın sistemine geçilmesini, ne de dünyanın, kendisine büyük zarar vereceği bu sisteme dönmelerini istiyor. Çünkü mürekkep kadar bile değeri olmayan dolar kâğıt para birimiyle dünyanın zenginliğini satın alıyor. Atlantik ötesinde savaş makinelerini ve ordularını finanse ediyor ve sözde yardımlarla devletleri ve zimmetleri satın alıyor. Diğer ülkelerin ekonomilerini mahvediyor. Doların hâkimiyeti nedeniyle Amerikan ekonomisinin, bütün ülkeler, uluslararası kuruluşlar ve finansal piyasalar üzerinde hâkim olmasını sağlıyor.

6- Böylece diyebiliriz ki petrol fiyatlarındaki düşüş büyük olasılıkla Amerika'nın iç ve dış politikasıyla ilgilidir. Bundan amacı:

A- İçeride faiz oranlarını yükseltmek. Bu, onun için neredeyse ölüm kalım meselesi haline gelmiştir. Faiz artışı ile Amerika, finansal krizin etkilerinden kurtulduğunu ve ekonomisinin güçlü olduğunun imajını veriyor. Dolayısıyla Amerika'ya olan güven artıyor ve devletler üzerindeki siyasi etkisi gitgide fazlalaşıyor.

B- Dolara olan güveni perçinlemek. Dolarla rekabet eden diğer para birimlerinin karşısında duruyor ve dolarla işlem yapılmasını koruyor. Doların dünyadaki ülkelerin nakit rezervi olmasını ve rezervin de dolara bağımlı kalmasını sağlıyor. Altın bağımlılığına ve dolar yerine altın rezervine dönüşe özellikle de Çin ve Rusya'ya darbe vuruyor. Zira bu iki ülke, doların egemenliğinden kurtulma eğilimindedir. Bu yüzden nakit rezervlerini büyük ölçüde altına bağımlı hale getirdiler.

7- Dolayısıyla Amerika, uluslararası ekonomik durumu özellikle de petrol gibi etkili emtiayı kontrol ediyor. Çünkü para birimi dolar, bu emtianın alım satımında yegâne kriterdir... İşlemleri dolarla yapmak, petrol fiyatlarını, diğer doğal kaynakları ve tüm önemli emtiayı dolara göre belirlemek, doğrudan veya dolaylı olarak Amerika'ya olan uluslararası bağımlılığın bir göstergesidir. Dolar ve FED tarafından alınan faiz kararına göre fiyatlar düşüyor ya da artıyor. Buna göre ABD ekonomisi hapsirse, dünyadaki tüm ekonomiler bundan etkileniyor. Yerel para birimlerinin dolara bağımlılığından kurtulmak ve ülkelerin nakit rezervinin dolar olmasından vazgeçmek gerekir. Altın yanı sıra gümüşe bağımlı hale gelmelidir. Altın ve gümüş uluslararası para birimi olmalı, emtia ve ürünler, ücretler ve nakit rezerv altın ve gümüşe göre belirlenmelidir. Bu büyük adımları, ancak Allah'ın Şeriatının, altın ve gümüşü para birimi olarak belirlediği İslam Hilafet Devleti atabilir. O zaman dolar, aslında olduğu gibi tekrar kâğıt parçası haline gelecektir.

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا وَنَرَاهُ قَرِيبًا **"Doğrusu onlar, o azabı (ihtimalden) uzak görüyorlar. Biz ise onu yakın görmekteyiz."** [Miraç 6-7]

H.12 Rabiu'l Evvel 1437
M.23 Aralık 2015